

MIT MOND A FILOZÓFIA A TUDOMÁNYRÓL

A Magyar Tudománynak ez a száma korunk filozófiai áramlatainak tudomány-szemléletét vizsgálja. Közismert, hogy az elmúlt évtizedekben, nem kis mértékben a nagy természettudományos felfedezések hatására, olyan filozófiai irányzatok alakultak ki, amelyek vagy elhatárolták magukat a tudományos fejlődés hozta filozófiaiilag is feldolgozható eredményektől, vagy éppen ellenkezőleg, arra törekedtek, hogy a filozófiát természettudományos értelemben tegyék tudománnyá.

Az első magatartás a különböző szubjektív idealista irányzatokra jellemző, amelyek legerőteljesebb megnyilvánulási formája az egzisztencializmus. Ettől a szubjektumot minden dolog mércéjeként felfogó áramlattól a legutóbbi időben elfordulnak a polgári filozófusok — nem utolsósorban a tudományos-technikai forradalom hatására. Az itt közölt tanulmányok az objektivistá idealista irányzatok és a tudomány viszonyával foglalkoznak. Ezek ugyanis szorosabb kapcsolatot tartanak fenn a tudománnyal és különösen a természettudományos fejlődéssel, s miután az az igényük, hogy az általuk értelmezett filozófiát tegyék tudományossá, nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a tudományosság kritériumai tisztázásának is. Itt különösen Ludwig Wittgenstein tudomány szemléletét tartottuk érdekesnek megvizsgálni, akinek hatása a nyugati világban az elmúlt évtizedekben igen jelentős volt s akivel mi viszonylag keveset foglalkoztunk. Úgy tűnik, hogy ma ő veszi át azt az ideológikus szerepet is, amelyet a logikai pozitívizmus játszott a legkülönbözőbb társadalomtudományi ágakban. A „frankfurti iskoláról” vagy a strukturalizmusról Magyarországon is folytak viták, de ezek kevéssé tértek ki ezeknek az irányzatoknak a tudományhoz való viszonyára. Pedig egyes társadalomtudományi ágak szívesen támaszkodnak épp a tudományosság szempontjából a „negatív dialektikára” vagy a leírás formalizálását abszolutizáló szemléletre.

Szükségesnek tartottuk, hogy felvessük a marxizmus és a tudomány viszonyát is, ez alkalommal inkább a szaktudományok vonatkozásában. Ezt a témát azonban ezzel nem zártuk le. Szándékunkban van egy olyan számot kiadni, amely a társadalom- és a természettudományok új eredményei alapján vizsgálja a dialektikus és történelmi materializmus alapkategóriáit. Erre annál is inkább szükség van, mert a szaktudományok gyakran nem vonják le a lehetséges szemléleti és módszertani következtetéseket, a filozófia pedig nem készült fel arra, hogy erre vállalkozzék. Gyakran tapasztaljuk, hogy a szaktudományok szinte elváltatják egymástól a filozófiát és a saját szakterületükön végzett kutatást, a filozófia pedig alaptételei számára csak illusztrálást keres a szaktudományok eredményeiben. Márpedig éppen az objektivistá idealista irányzatokról itt közölt tanulmányok bizonyítják, hogy a filozófiai „rendező elv” milyen mértékben befolyásolja a tudományos kutatás irányát és módszertanát. Bizom benne, hogy egy ilyen vállalkozáshoz segítséget kapunk a legkülönbözőbb tudományok képviselőitől.

Köpeczi Béla